

Mondstuk van die Suid-Afrikaanse aartappelbedryf • Mouthpiece of the South African potato industry

CHIPS

VOL 37 NO 2 • MARCH / APRIL 2023

**SIRKEL-N-LANDGOED:
GESONDE MOERE VIR
VOLHOUBARE AARTAPPELPRODUKSIE**

**SATELLITE-DERIVED CROP
GROWTH INDICES FOR
MANAGEMENT OF POTATO CROPS**

Alternatiewe kragbronne
vir jou plaas

KZN small growers
hold farmers' day

Limpopo-kultivarproef
op Dendron, 2022

Hou jou oog op die bal

EDITORIAL COMMITTEE

Executive editor

Hanrie Greebe
076 116 7206
hanrie@potatoes.co.za

Editor

Lynette Louw
084 580 5120
lynnette@plaasmedia.co.za

Publisher

Plaas Media (Pty) Ltd
217 Clifton Ave, Lyttelton, Centurion
Private Bag X2010, Lyttelton, 0140
Tel: 012 664 4793
www.plaasmedia.com

Deputy editor

Jayne du Plooy
jayne@plaasmedia.co.za

Sub-editor

Sanet du Plessis
sanet@plaasmedia.co.za

Layout & design

Annemie Visser
annemie@plaasmedia.co.za

Sales manager & accounts

Marné Anderson
072 639 1805
marne@plaasmedia.co.za

Advertising

Karin Changuion-Duffy
082 376 6396
karin@plaasmedia.co.za

Susan Steyn
082 657 1262
susan@plaasmedia.co.za

Zona Haasbroek
082 960 7988
zona@plaasmedia.co.za

Subscriptions

Beauty Mthombeni
064 890 6941
beauty@plaasmedia.co.za

Printed and bound by

Business Print • 012 843 7600

CHIPS, Plaas Media and its staff and contributors do not necessarily subscribe to the views expressed in this publication.

© Copyright: No portion of this magazine may be reproduced in any form without the written consent of the publishers.

Published on behalf of

Potatoes SA
012 349 1906
6 De Havilland Crescent,
Persequor Techno Park,
Persequor Park, Pretoria
www.potatoes.co.za

Suid-Afrikaners sit groot-oog en kyk na die Eskom-drama wat homself in die media en op die openbare verhoog afspeel.

Ek weet nie hoe voel ander mense hieroor nie, maar ek bly verbaas en raak soms hartseer oor die blatante vergryping en vraatsug wat gepaard gaan met 'n blote minagting vir medeburgers. Arm, honger, werkloos, werkend, belastingbetalend – maak nie saak wie nie, ons is almal geskok deur die optrede van sogenaamde leierfigure en sogenaamde entrepreneurs.

Tyd om te (vr)ee

'n Onlangse artikel deur die onverskrokke skrywers by *Daily Maverick*, waarin die bedrog by Eskom klinies uiteengesit word, het my weer oortuig dat ons tans in 'n land bly waar Jan Rabie se klassieke verhaaltjie, *Drie kaalkoppe eet tesame*, homself daaglik uitspeel. As jy nie die storie ken nie, gaan soek dit op Google – dis vrylik beskikbaar vir almal se leesgenot en dit gaan jou 'n kort minuut vat om die simboliek en ooreenkomste met die huidige stand van sake raak te sien.

Dis ironies dat die kaalkoppe in die Eskom-verhaal (en in soveel ander skandalige plaaslike verhale) self graag verwys na "dis ons beurt om 'n bietjie te eet". Feit is, dis nie 'n bietjie nie, en dis nie mooi nie. Ek, en ek glo miljoene ander landgenote, hoop die spul wil mekaar nou opvreet en klaarkry sodat ons weer aan ons mooi land en sy potensiaal kan bou. Soos ons aartappelprodusente en landbouers in verskeie ander vertakkings in daaglikse doen, ten spyte van die omstandighede.

Soos dinge nou staan, is dit onmoontlik om enigins nog te hoop dat die staat of semi-staatstrukture binne die afsienbare toekoms van enige nut of hulp gaan wees. Die verval is te groot en die skade te diep. Maar die hoop beskaam nie – ons kan op onself staatmaak.

Kry die bal aan die rol

Dit is in elkeen se belang om eerder saam te staan, eie planne te maak en self dinge gedoen te kry. Dit gebeur reeds in baie gemeenskappe waar inwoners saamspan om self paaie reg te maak, rioolwerke in stand te hou, en te sorg vir kragvoorsiening. Die wat nou nog nie verstaan dat doen-ditself die pad van die hede en toekoms is nie, gaan lank wag vir oplossings.

Hierdie uitgawe van *CHIPS* vertel die verhaal van 'n klompie produsente, kommersieel en opkomend, wat nie terugdeins vir uitdagings nie. Hulle hou nie op werk omdat die elemente teen hulle is nie. Hulle sit skouer aan die wiel, steek hand in eie boesem, maak self planne, leer by ander, vra vir hulp, plant en oes, sit kos op ander se tafels. Die wêreld van die landbouer is 'n onselfsugtige planeet waar hebsug nie 'n plek het nie, want uiteindelik was die een hand die ander, en vat die een hand die ander.

Landbou, en in hierdie geval die aartappelbedryf, bly 'n baken van hoop en 'n bron van trots. Mag ons landbouers hul oog op die bal hou terwyl die kaalkoppe hul banket geniet – niks hou tog vir altyd nie.

Lekker lees aan 'n inspirerende uitgawe van *CHIPS*.

Lynette Louw, redakteur
lynnette@plaasmedia.co.za

Contributors in this issue

Potatoes SA: Willie Jacobs, Hanrie Greebe, Nomvula Xaba, Sibabaliwe Rulumeni, Dikgetho Mokoena, FP Coetzee, Dirk Uys, Chantel du Raan, Enrike Verster, Herman Haak, Rachichi Marokane, Rotondwa Raligidima, Rendani Murovhi

Other: Andries Gouws, Susan Marais, Christal-Lize Muller en Koos du Pisanie, Plaas Media, dr Gerhard Verdoorn, Croplife SA, Izak Cronjé, produsent, Theresa Siebert, LNR-Natuurlike Hulpbronne en Ingenieurswese, Rynoe Smith, PSF Wealth, Abrie Bronkhorst, LWO Werkgewersorganisasie, Etienne Booyens en Anja Swart, Prokon.